

hoz bizonyára nem lett volna haszontalan összehasonlításokat végezni más tantárgyakkal (elsősorban az anyanyelvvel, matematikával, ének-zenével). Érdekes lett volna attitűdvizsgálatot is készíteni. Végül jó lett volna, ha nemcsak ennek a 13 tanulónak az eredményét mutathatom be, hanem iskolánk valamennyi negyedikesét is. (Tápasztalataink összegezésére, az összes feladatlap elemzésére természetesen házon belül sort kerítünk.) Mégis úgy érzem, vállalkozásom nem volt hiábavaló. Hasznos észrevételeket fogalmaztam meg a magam számára, s talán más kollégákban is sikerült gondolatokat ébresztenem.

DR. MOLNÁR JÁNOS
Baja

A technika tantárgy B változata kísérletének néhány tapasztalata

Baja város általános iskoláiban 1979. szeptember 1-től kísérletként megkezdték a technika tantárgy B változatának oktatását. Az országos kísérletbe való bekapcsolódás azzal járt, hogy valamennyi osztály – 5. osztállyal kezdve – részt vett a B változat tankönyvkísérletében,

- a megvalósítás egy, a helyi viszonyokat figyelembe vevő oktatásszervezési kísérlettel párosult,
- az itt szerzett tapasztalatok közkinccsé tétele érdekében az MM és az OPI közreműködésével országos tantárgypedagógiai tanácskozást tartottak – több ízben – Baján.

Felvetődhet a kérdés, hogy miért Baján került sor a kísérlet bevezetésére és végigvitelére. A választ a teljesség igényével nehéz lenne ehelyütt megadni.

A számtalan tényező közül azokra utalunk, amelyek talán bizonyos közérdeklődésre számíthatnak.

1. A próbálkozásnak egyik leglényegesebb tényezője az volt, hogy Baján 1972 óta sem az óvodában, sem az általános iskolákban nem dolgozott képcsítés nélküli pedagógus. A jó személyi feltételek, a javuló dologi-tárgyi adottságok, a korszerű oktató-nevelő munka iránti érdeklődés lehetőséget kínált a munka jobbítására, arra, hogy a tanulóifjúság felkészültebben kísérelje meg beilleszkedését a társadalmi gyakorlatba.
2. A város és környékének gazdasági viszonyai is hatottak az oktatástervezők munkájára. Az iparos város, a fejlett mezőgazdaság tágabb környezete növelte az érdeklődést a technikai képzés és nevelés iránt. Az a vélemény alakult ki a szaktanárokból, szülőkben, oktatásirányítókban egyaránt, hogy a 6-14 éves tanulók olyan technikai képzését és nevelését kell biztosítani, amelyben meghatározott arányokban kap helyet az ipar és a mezőgazdaság.
3. A tudományos-technikai forradalom jelenléte s a jövőre gyakorolt hatása arra biztatott, hogy fel kell készíteni a tanulóifjúságot annak megismerésére, s a szerzett ismeretek birtokában képessé tenni őket további kibontakoztatására,

továbbfejlesztésére. Az volt az általános vélemény, hogy a gyakorlati foglalkozás tantárgy már e feladatok megvalósítására nem képes.

4. Mindezekkel együtt a munkára nevelés intenzívebbé tétele is szerepet játszott a kísérletbe való bekapcsolódáskor. Az a vélemény alakult ki, hogy növelni kell a szellemi és a fizikai munka becsületét minden tanulóban. A felnövekvő nemzedék személyiségének formálásával olyan technikai-szellemi és manuális készségeket alakítanak ki, amelyeknek birtokában a munkálkodó ember válik gazdagabbá, s ezáltal kap lehetőséget egy kreatív magatartásra, szemléletre, gyakorlatra.

A célok megvalósítására adottá vált az egységes és a feladatok megvalósítását vállaló szaktanári közösség. A technikai képzést is szolgáló központi műhely megszervezése volt a következő lépés. (A több éves tapasztalat birtokában, biztonságosan fogalmazhatjuk meg, hogy megyénként 1-2 ilyen objektum elegendő a területi feladatok ellátására.)

Valamennyi általános iskolában technikai nevelést és oktatást szolgáló szaktermeket alakították ki. Ezek létesítését indokolták:

- az iskolák eszközökben és felszereltségben azonos adottságokkal rendelkeznek;
- ugyanakkor majdan szolgálják a fakultációs foglalkozásokat;
- szakmai és esztétikai körülményeik ilyen módon is épüljenek be az általános iskola egységes nevelési rendszerébe.

A technikai nevelés mezőgazdasági területének biztosítására a városban két, úgynevezett központi gyakorlókertet hoztak létre. Megvalósításukban fontos szempont volt, hogy mindkettő nagyüzemi környezetben üzemeljen.

A gyakorlókerteknek iskoláktól való távolsága egy új oktatásszervezet bevezetését is megkövetelte. Ennek az a lényege, hogy az általános iskolák tantervi feladatok megvalósítását szolgáló órarend szerint autóbusszokkal utaznak a gyakorlókertekbe. Hangsúlyozni szeretném, hogy a bajai megoldás nem valamiféle extra tett. Valamennyi magyar általános iskolában bevezethető.

Ez a már több éve sikeresen működő modell konkrét bizonyíték arra, hogyan lehet és kell az itt lehetséges és meglevő belső tartalékokat feltárni. Bizonyított, hogy az anyagi és a szellemi értékek értelmes koncentrációja jól szolgálja oktatáspolitikai céljaink megvalósítását.

Milyen mérhető, értékelhető eredmények mutathatók ki a bajai kísérlet nyomán túl a fél évtizeden, nem kevés szervezési munkán, komoly anyagi ráfordításokon?

Talán az elsők között kell megfogalmazni, hogy a tanulóifjúság megszerette az új tárgyat. Szívesen munkálkodnak mind az iskolai szaktermekben, mind a gyakorlókertről munkákban. A tárgy megszeretését visszaigazolták a szülők is. Mind többen fogalmazták meg, hogy gyermekeik értőn vesznek részt a ház körüli, hobby kertek munkálataiban, a családi barkácsolásokban. Nagy értéke a tárgynak, hogy a különböző adottságú tanulók – fiúk és lányok egyaránt – képességeiknek megfelelően, azokat továbbfejlesztve dolgoznak az órákon. A manuális készségekkel jobban „megáldott” tanulók segítői az elméletben jártasabb tanuló társaiknak. Az utóbbi években bizonyíthatóan javult a tanulók törekvése egy kulturáltabb környezet kialakítására, annak megóvására. Értékesek a tárgyból adódó lehetőségek egy egységes életmódra, életfelfogásra való nevelésnek. A tanulók „fedett” és „fedetlen” munkahelyei előre jelzik a leendő valós életet. A városi gyermekekben is valós asszociációk

jelennek meg a munkáról, a mezőgazdasági munkáról. A tanulók rádöbbenek arra, hogy a mában s a jövőben méginkább nem elég a fizikai erő jelenléte.

A tárgy beépülése az általános iskola tantervének rendszerébe a felsoroltakon kívül még számos egyéb eredményt is hozott. A továbbiakban még egy kérdést célszerű áttekinteni. Mérhető-e a technika tantárgy „B” változatának bevezetése a pályaválasztás területén? Mivel Baján egy nyolcadikos korosztály már ezt a tárgyat négy éven keresztül tanulva választott pályát, egy nem teljes körű – de jelzés értékű – vizsgálatot végeztünk. Egybehangzó vélemény alakult ki, a szaktanárok és a nevelőtestületek többségénél, hogy a tárgy színesítette a tanulók körében a pályairányultságot. Mások úgy vélekedtek, hogy „sok ötletet adott a tanulóknak” a pályaválasztáskor. Néhány iskola továbbtanulói statisztikáját áttanulmányozva, a számok és arányok sokat sejtetők.

Amíg a gyakorlati foglalkozást tanult nyolcadikos községi tanulók mezőgazdasági pályára való továbbtanulási szándéka nulla volt az 1981/82. tanév végén, addig az egyik bajai iskola azonos korú tanulóinak 8%-a jelentkezett mezőgazdasági szakközépiskolába. Megvizsgáltuk, hogy pályaválasztásukban a tanult tantárgyaknak milyen súllyal van szerepük. Azokban az iskolákban, ahol a technika tárgyat tanították, a tanulók 35–50%-a a technika tárgyat az elsők között jelölte meg. A hagyományos gyakorlati foglalkozás tárgyat tanult tanulók közül csak 20%-a jelölte meg a gyakorlati foglalkozást mint motiváló tényezőt.

A technika tárgy pályaválasztásra gyakorolt szerepét a közepes és jó rendű tanulók fogalmazták meg legérzékeltetőbben.

Gondolom, a technika tantárgy általános bevezetéséhez az iskolák, szaktanárok, iskolafenntartók sok segítséget, útbaigazítást kaptak, kapnak. Ez a kis írás a bajai kísérlet vázlatos bemutatása mellett azt is szeretné szolgáltatni, hogy minden érdekelt figyelmét felkeltsse a már meglévő tapasztalatok tanulmányozására, s az alkalmazhatók átvételére. A már „kitalált jót” ne keressük, hanem vegyük át, alkalmazzuk.